

30 Problemy gospodarcze i narodowościowe

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXX. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego
- 2) omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich
- 3) ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1922, 1926, 1926–1933, 1926–1929, 1929–1935, 1936,
- postać: Eugeniusza Kwiatkowskiego,
- najważniejsze zakłady zlokalizowane w obrębie Centralnego Okręgu Przemysłowego,
- główne mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą oraz ich liczebność.

ROZUMIE

- pojęcia: magistrala węglowa, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN),
- dlaczego przebieg wielkiego kryzysu był na ziemiach polskich dotkliwszy niż w innych krajach,
- przyczyny trudności gospodarczych państwa polskiego.

POTRAFI

- wyjaśnić przyczyny podjęcia decyzji o budowie portu w Gdyni,
- opisać przebieg procesu powstawania miasta i portu,
- wskazać Gdynię na mapie,
- dostrzec wpływ istnienia portu w Gdyni i magistrali węglowej na sytuację gospodarczą państwa polskiego,
- opisać sytuację gospodarczą Polski w latach 1926–1929,
- omówić przebieg i skutki wielkiego kryzysu na ziemiach polskich,
- wskazać na mapie położenie Centralnego Okręgu Przemysłowego,
- wyjaśnić, jaki wpływ na gospodarkę polską miała budowa COP-u,
- przedstawić działalność mniejszości ukraińskiej i żydowskiej w Polsce,

- omówić i ocenić politykę narodowościową władz II Rzeczypospolitej z punktu widzenia mniejszości ukraińskiej i żydowskiej.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Prosimy uczniów o przypomnienie, co kryło się za stwierdzeniem, że po 1918 r. Polska składała się z „trzech nierównych połówek”. Następnie wyjaśniamy, że na kolejnych zajęciach omówimy próby przezwyciężenia problemów gospodarczych młodego państwa polskiego. Przyjrzymy się też polityce władz II Rzeczypospolitej w stosunku do mniejszości narodowych.

II. Rozwinięcie

Przypominamy postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Gdańska oraz dostępu Polski do morza. Wieszamy na tablicy mapę ścienną II Rzeczypospolitej i wskazujemy obszar przyznany Polsce. Zadajemy pytanie:

- Jaki problem stwarza dla państwa taki przebieg granic?

Uczniowie powinni zwrócić uwagę na brak większych ośrodków miejskich na obszarach przybrzeżnych znajdujących się w granicach Polski. Wyjaśniamy, że na tym terenie brakowało także portu, co w połączeniu z niechętną postawą mieszkańców Gdańska wobec Polski skutkowało potrzebą budowy własnego portu morskiego.

Opisujemy przebieg procesu powstawania miasta i portu w Gdyni. Akcentujemy wpływ wydarzeń międzynarodowych (wojna celna z Niemcami) oraz działalność ministra Eugeniusza Kwiatkowskiego na przyspieszenie prac prowadzonych w Gdyni.

W podsumowaniu tej części lekcji omawiamy rolę i znaczenie tego miasta dla Polski oraz wpływ działalności portu gdyńskiego wraz ze stworzoną magistralą węglową na rozwój gospodarczy państwa polskiego.

Kolejną część lekcji rozpoczynamy od przypomnienia głównych założeń reform gospodarczych przeprowadzonych przez rząd Władysława Grabskiego. Wyjaśniamy, że pozytywne skutki ich wdrożenia ujawniły się dopiero po zamachu majowym. Spowodowało to, że korzyści polityczne wynikające ze wzrostu produkcji przemysłowej i spadku bezrobocia uzyskał obóz sanacji.

Prosimy uczniów o przypomnienie okoliczności, w jakich doszło do wielkiego kryzysu gospodarczego. Wyjaśniamy, że szczególnie ciężko odczył się on na gospodarce państwa polskiego. Aby uczniowie dostrzegli wpływ kryzysu światowego, a także polityki władz sanacyjnych na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej, proponujemy im wykonanie zadania.

Dzielimy klasę na 4-osobowe grupy i każdej rozdajemy schematy ► oraz karteczki z informacjami ► . Wyjaśniamy, że zadaniem grup będzie ułożenie karteczek na schemacie w taki sposób, aby utworzyły one poprawny ciąg przyczynowo-skutkowy.

W celu wykonania zadania polecamy uczniom zapoznać się z podrozdziałem *Wielki kryzys w Polsce* (s. 220; od trzeciego akapitu).

Uczniowie pracują w grupach, a po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup kolejno odczytują poprawnie ułożone karteczki. W podsumowaniu zwracamy uwagę, że działalność władz sanacji w czasie kryzysu gospodarczego w dużym stopniu przyczyniła się do spadku poparcia w społeczeństwie dla tego obozu.

Odnosząc się do omawianego na początku zajęć procesu budowy portu morskiego, zwracamy uwagę, że inwestycja ta nie zaspokajała potrzeby przeprowadzenia podstawowych reform strukturalnych, które wydzwignęłyby państwo z zapaści gospodarczej. II Rzeczpospolita była krajem wybitnie rolniczym, ze słabo rozwiniętym przemysłem i brakiem szerszych perspektyw na rozwój gospodarczy. Trudności pogłębiały zniszczenia wojenne z okresu I wojny światowej i walk o granice.

Dla zobrazowania sytuacji ekonomicznej państwa po kryzysie gospodarczym odczytujemy tekst źródłowy (s. 220), a następnie zadajemy pytania:

- Co słyszysz?
- Co czujesz i myślisz?
- Jakie rozwiązania proponujesz?

Po wysłuchaniu opinii uczniów wyjaśniamy, jakie rozwiązanie tragicznej sytuacji ekonomicznej państwa zaproponował Eugeniusz Kwiatkowski po powrocie do polityki w 1935 r.

Rozdajemy mapki konturowe COP-u ► i prosimy, by uczniowie na podstawie informacji z podręcznika oraz mapy i ilustracji wraz z podpisami (s. 221–222) odpowiedzieli na pytania:

1. Jaki był cel powstania COP-u?
2. Gdzie został usytuowany COP i co zadecydowało o takiej lokalizacji?
3. Jakie inwestycje powstały w ramach COP-u?

Następnie uczniowie zaznaczają na mapkach konturowych główne ośrodki przemysłowe utworzone w tym okręgu.

Kolejną część zajęć poświęcamy na omówienie polityki narodowościowej prowadzonej przez władze II Rzeczpospolitej. Prosimy uczniów o przypomnienie podstawowych informacji dotyczących struktury narodowościowej w Polsce okresu międzywojennego oraz korzyści i zagrożeń dla państwa wynikających z wysokiego odsetka mniejszości narodowych.

Dzielimy uczniów na dwie grupy i rozdajemy instrukcje ► .

Grupa I

Jesteście przedstawicielami mniejszości ukraińskiej w Polsce. Przygotujcie przemówienie na forum Ligi Narodów, w którym opiszeć politykę władz polskich wobec Ukraińców, działalność Ukraińców w państwie polskim i ich relacje z Polakami. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Ukraińcy w II Rzeczpospolitej* (podręcznik, s. 222).

Grupa II

Jesteście przedstawicielami mniejszości żydowskiej w Polsce. Przygotujcie przemówienie na forum Ligi Narodów, w którym opiszecie politykę władz polskich wobec Żydów, działalność Żydów w państwie polskim i ich relacje z Polakami. Wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Żydzi w II Rzeczypospolitej* (podręcznik, s. 223).

Uczniowie pracują w grupach, a po upływie ustalonego czasu przedstawiciele grup odczytują przygotowane przemówienia. Następnie polecamy uczniom zapoznać się z tekstem źródłowym (s. 223) i inicjujemy dyskusję na temat moralnych aspektów polityki władz państwa wobec mniejszości narodowych i konsekwencji z niej wynikających.

III. Podsumowanie

Wspólnie sporządzamy listę najważniejszych osiągnięć i porażek II Rzeczypospolitej. W tym celu możemy wykorzystać metodę rankingu diamentowego. Po przedstawieniu propozycji prosimy uczniów o uzasadnienie dokonanego wyboru.

Metody kontroli

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 69).

Praca domowa

Ćwiczenia 1 i 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 68, 69).